

Trong suốt sự nghiệp, nghị sĩ Trần Hữu Nh vẫn tiếp tục với hình ảnh một "lão nông" hiền lành, chỉ t phác trên màn nh. Ngoài đi, ông cũng có cuộc sống hết sức giản dị. Đã ngoài 80 tuổi, ông vẫn đau đáu với nghề và mong muốn được đi đi n.

Những nghị sĩ lu già này thực sự khi n cho nghị sĩ trẻ ph i ng mũ vì s t trẻ, yêu nghề và i s ng c a mình.

Song, thời gian gần đây, phần vì sức yếu, phần vì tuổi đã cao, ông gần như không còn xuất hiện trên màn ảnh nhỏ. Mới đây, thông tin NSƯT Trần Hữu Nh dù đã 89 tuổi vẫn phần "mưu sinh bằng việc bán giày, bán mũ" ngoài đời ông khi nhìn người không khỏi xót xa.

Tìm gặp ông vào một tối đầu đông, tôi dạo quanh nhà ra ngoài nghĩ nghĩ rồi trở về cửa hàng nhỏ trên phố Trần Quý Cáp (Hà Nội) bên mâm trà nhỏ còn nghi ngút khói. Sau những ồn ào từ chuyện đổi cách danh hiệu cho việc bị hiểu lầm phần việc làm của sinh viên tuổi 89, NSƯT Trần Hữu Nh tỏ ra khá dè dặt khi nhìn tôi phần ngượng. Phần nghĩ một lúc làm quen qua những tin tức thời sự hàng ngày, ông mới bắt đầu trò chuyện và những câu chuyện vẫn diễn ra như thường.

Ít người biết, nếu không đến với nghề thu mua, NSƯT Trần Hữu Nh cũng chỉ là một người thợ đóng giày bình thường. Cho tôi hãy kể sau gần chục cuộc đi theo đuổi nghề đi nữa, so với bạn bè cùng thời của mình ông thấy mình được gì và mất gì?

Tôi có được nhiều thứ như nghề thu mua. Được bạn bè giúp đỡ, tôi được nhà nước đào tạo 4 năm tại trường sân khấu, ra trường tôi đi được nghề trên sân khấu tại Bộ chỉ Nam qua những năm tháng chiến tranh khốc liệt và sống bằng nghề thu mua cho tới ngày hôm nay. Còn nói về mất suy cho cùng tôi nghĩ tôi chẳng thấy mình mất gì cả.

Trước khi đến với sân khấu tôi chỉ là một anh thợ đóng giày vì ham mê nghề thu mua mà ban ngày làm giày, tối lại đi theo đoàn kịch thanh niên Hà Nội để học diễn xuất. Cũng như có bạn bè thấy cuộc sống của tôi chẳng tốt quá mà giúp đỡ gửi tôi vào Nhà hát kịch Hà Nội. Cho tôi kể tôi chẳng thấy thấy phần nào được gì cả.

Người đi đưa tôi con đường nghề thu mua là nhà lý luận sân khấu đi như NSND Đình Quang. Thấy đi đâu đó tôi có cảm hứng sang Nam Triều Tiên trong dàn hợp xướng sau khi trúng tuyển những người cùng vì đã có một vài con, không muốn phần xa nhà nên tôi nghe lời ông Đình Quang vào Nhà hát kịch Hà Nội làm việc. Tôi nhớ ngày đó khi mình vào nhà hát đã được 2 bác lớn tuổi là 46 tuổi, để nuôi cả gia đình.

Tôi mất người thợ đóng giày bằng chân vào nghề thu mua, khi này đi đâu khó khăn như ông kể gần phần nào là gì?

Dù được giới thiệu vào nhà hát nhưng tôi không hề có sự được cách nào mà vẫn phải thi tuyển mới được nhận. Khi ấy công diễn vở “Chuyến tàu đi đêm” của đạo diễn Nguyễn Đình Nghi. Sau khi cảm kích bản tôi được và diễn thử trước tác giả và được nhận vào làm diễn viên. Lúc bấy giờ dù không được học hành bài bản nhưng ngày tháng đi theo học hỏi từ đoàn kịch đã giúp khả năng diễn xuất của tôi đã khá vững và không gặp phải khó khăn nào khi bước lên sân khấu.

Từng gặp bố của diễn viên sân khấu Nhà hát Kịch Hà Nội, nhưng dường như khán giả ít biết tới ông và những hình ảnh trên phim truyền hình như vậy. Ông hẳn có nhiều cảm xúc khi nhớ về một thời hoàng kim của sân khấu kịch, ông yêu vai diễn nào nhất trong các vai kịch của mình?

Cho đến lúc đi làm phim, có nhiều người hỏi tôi sao hay đi làm phim thế, có phải vì cát xê cao? Tôi trả lời không phải như vậy. Thực ra tôi thích đứng trên sân khấu hẳn là làm phim vì đó là thánh đường của nghệ thuật, nghệ sĩ còn đóng phim phải nghe theo lời đạo diễn rồi phải đứng đúng chỗ này chỗ khác bố trí khung máy đi tính sáng tạo. Chính vì vậy tôi gặp bố rất lâu về sân khấu cho tới sau năm 1989, khi tôi về hưu mới bắt đầu chuyển sang đóng phim truyền hình.

Thời khi chính thức trở thành diễn viên của nhà hát kịch Hà Nội. Trong suốt 30 năm đứng trên sân khấu với hàng trăm vai diễn lớn nhỏ, cho tới bây giờ tôi vẫn thích nhất nhân vật Nguyễn Trãi trong vở “Lam Sơn tứ nghĩa” hay gã Wour trong “Âm mưu và tình yêu” vì đó là 2 vai diễn cho tới giờ tôi vẫn cảm thấy khó vô cùng.

Những người vẫn thường đóng phim truyền hình là thu nhập cao hẳn sân khấu nhưng có đôi lần ông chia sẻ về chuyến đi bất cẩn, thậm chí quên cả tiền cát-xê, sau bao nhiêu năm đi diễn sao ông chưa một lần lên tiếng đòi lại công bằng cho mình?

Tôi nhớ hẳn đóng vai chính trong bộ phim nhà “Chiếc bình tinh kiêu” ròng rã 3 tháng trả 600.000 đồng. Có người trong đoàn phim báo tôi hãy làm vậy mà được cả, trả có như vậy thì sao mà sống được. Đến phim “Chuyến công tích tuấn 17” tôi được trả một đồng khi nhận tiền thù lao nghệ sĩ Nguyễn Lan còn báo xúc thay tôi... Thế đó, tôi coi những người trả cho tôi những đồng tiền trả một đồng là “những người mua một không cho một đồng”.

Bố của tôi là vậy nhưng cha bao giờ tôi nói cho về con mà cha gì đi đâu về cho riêng mình. Tôi

nghĩ rồi, cũng chẳng muốn gia đình mình vì thế mà sinh ra thù ghét người này người khác. Đòn tin tuy to thật đấy, còn thật đấy, nhưng tình cảm mới là điều đáng trân trọng hơn.

Trong cuốn truyện sắp ra mắt của nam diễn viên Tùng Dũng có vài chương về tình cảm nghĩ sĩ mà ông dành cho vợ chồng anh. Vì sao trong thời kỳ khó khăn ấy ông vẫn dành chút thù lao nhỏ bé giúp đỡ họ mà không màng đến hoàn cảnh của mình?

Câu chuyện về vợ chồng Tùng Dũng cũng lâu rồi. Khi đó Hoa Thúy đang mang bầu mà công việc của cô ế thì bạn bè không肯 mua gì cho vợ. Đoàn phim lúc đó cũng chẳng có ai quan tâm, tôi coi chúng nó như con chó y ra mua hộp sữa gói bánh kẹo mà Dũng cứ đòi tin. Mà chuyện như vậy, có đáng gì đâu mà nhin.

Thức sự chuyện đó tôi làm vì thế chúng nó chẳng nghĩ gì thì bạn thân nên quên bạn đi. Mỗi thì sau này cô ế y như c ế và đến thăm tôi, nói chuyện cũ mới như. Tùng Dũng bảo tôi “bây giờ con giàu lắm rồi không như ngày xưa nữa”, ế đó cô ế còn biu tin, tôi mới trêu ế “bây giờ cô ế qua tr ế tôi à”.

Sau này, các con ông toàn b ế không có ai theo nghĩ p ế, có phải vì họ th ế y ế, làm nghĩ ế diễn viên như ông quá vất ế mà không mang ế ế ế ế gì?

Làm nghĩ ế nghèo nên các con tôi sau này không ai dám làm. Tôi như họ còn làm ế đoàn kịch Hà Nội đi diễn ế r ế Công nhân đi chi ế xe đ ế Liên xô cũ k ế, diễn xong 12 giờ đêm ế ế lên ch ế Đ ế Xuân xin n ế c g ế o v ế đ ế nuôi ế, v ế t ế là th ế như ng tôi v ế n yêu thích sân kh ế.

V ế con c ế bảo tôi làm nghĩ ế đóng giày có tin mà ế s ế ch s ế họ n như ng tôi v ế n c ế theo đ ế nghĩ p ế vì đã trót mê nó rồi. Còn hi ế thì th ế ra tôi cũng không phải quá khó khăn, con cháu cũng nuôi ế đ ế Đ ế, nhà n ế c quan tâm c ế p ế ng họ n nên không ch ế t đối đ ế c dù không tho ế mái r ế u ch ế thu ế lá như ng ngày cũng đ ế 3 b ế a đ ế hoàng.

NSƯT Trọn Hồn trong trích đoạn hài gặp nhau cuối tuần

Sau vài ngày nay đi viên là một người có thể nói hái ra thì còn vài thì họ cũ như ông như người cho đi của đi như người và n sẽ ng trong c nh khó khăn, và cá nhân ông cu c sẽ ng khi và già có còn và t và nh người ta và n nói?

Có lẽ tôi đã nh nói về một phóng viên trẻ thấy tôi ng bán mũ mà gi t tít lên thành “Đi viên Trần Hữu ng bán mũ ngoài đ ng đ m u sinh”. Như ng cu i cùng như u ng i cũng b o tôi thôi không c n ph i đnh chính vì b n tr không bi t chuy n, thấy tôi ng i đây mà vi t b a trên báo, họ cũng ph i lần l n th này th khác.

Tôi bán hàng ở đây ch ng thấy có gì đáng ng i, ng i trông hàng và đ cho vui và giúp đ con cháu ch đầu ph i đ ki m sẽ ng. Và tôi làm vi c gì cũng đ c mi n là không ph m pháp, đ ng so đo ng này cao quý ng kia th p hèn. Ng nào cũng bình đ ng nh nhau c .

Cách đây 2 năm, NS T Chí Trung thấy ông ph i ng i bán hàng ph con cái và t và đã kêu g i khán gi ng họ thì n khi n gia đnh ông khó x và con cháu ông đã ph i lên thì ng t ch i t p nh n giúp đ . Sau sẽ c đó m i quan h c a ông và ng sĩ Chí Trung th nào?

Sau l n đó tôi và Chí Trung v n thân nhau vì cùng là đ ng nghi p h n n a tôi còn cùng th họ và i ng sĩ Quý D ng là b c a c u y nên bi t nhau t r t lâu r i. Tôi cũng nói về Chí Trung về chuy n ng họ t thi n có làm nh h ng t i cu c sẽ ng c a tôi và các con. Tôi không h xin c u y hay khán gi nên cu i cùng m i ng i ng họ nh v y tôi r t khó x ch ng bi t ph i nói sao.

Là m t trong nh ng ng sĩ thành công c hai lĩnh v c sân kh u và tuy n hình nh ng i không đ t đ c như u danh hi u sau nh ng c ng hi n không bi t m t m i cho ng thu t, có khi nào ông c m th y ch nh lòng. Nh t là sau khi có thông tin và vi c đ ng “xét đ c cách” danh hi u NSND cho ông?

Tôi không bao gi thấy ch nh lòng vì ng sĩ có th vài ch c năm và n còn theo đ i sân kh u, đ c khán gi nh đ n còn cán b nh ng ng i t ch c xét duy t danh hi u thì thay đ i liên t c. C ng i này lên ch c ng i kia và họ u thì vi c các ng sĩ b quên lãng là đ i u khó tránh kh i.

Như tôi ngày trước, dĩ nhiên không hề kinh điển như “Lam Sơn nghĩa” hay “Âm mưu và tình yêu” bây giờ đâu còn ai biết, lúc đó chưa có phim ảnh, chưa có báo chí truyền thông như bây giờ, một vài dĩ nhiên lưu lại để vài bác như đến trường thì nói lên để đi u gì. Còn về “Tiên tuyển giỏi” của Trần Quán Anh, tác giả vẫn còn sống như bây giờ tôi lý gì cả thế chừng mình như người tôi đã làm cho sân khấu Việt Nam? Bây giờ có hề gì rồi may ra có như người người tử 70-80 đi xem vài lần thì còn như như không thì ai biết.

Ông nghĩ gì về việc trình đề xét đề danh hiệu cho nghệ sĩ hiện nay, các nghệ sĩ muốn có danh hiệu thì phải làm “đề xin xét đề danh hiệu”?

Tôi nói thật 3-4 lần tôi không làm đề xin xét duyệt lên NSND nữa vì lần đầu tiên tôi được NSƯT là ở trên học tài năng của tôi có thể được danh hiệu từ năm 1984, khi Thủ tướng Phạm Văn Đồng còn sống.

Cho đề bây giờ sau bao nhiêu năm tôi cũng không phân nản hay thất vọng chuyện danh hiệu NSND nữa vì hề biết thì hề sao làm, còn hề không biết thì không nên làm đề xin việc đó làm gì. Danh hiệu từ đâu là do tài năng của mình chứ tôi không muốn phải xin ai danh hiệu, nó làm thấp kém cái danh của người nghệ sĩ như tôi.

Các bạn dĩ nhiên cùng học với ông, các nghệ sĩ Trần Hữu, Trần Mai, Văn Hiệp... như người đã qua đời sau khi công nghiệp hiện đại để cho nghệ thuật mà không màng danh lợi, vinh hoa, hãy xem nghệ thuật như một nghệ, bình đẳng như bao nghệ khác. Nếu được chọn là một nhân vật, ông có chọn nghệ sĩ diễn viên hay không?

Cho tôi gì khi đã gặp đi hết cuộc đời tôi chừng còn có mong gì trong sự nghiệp nữa vì nhìn lại bản thân, tôi đã trải qua 2 cuộc chiến tranh, tôi đã mang theo đam mê của mình đến như người bom để ác liệt như thế phải với khán giả. Đó đã là một sự hài lòng lớn cho cuộc đời tôi.

Còn nói về như vai dĩ nhiên ngoài vai chính dĩ nhiên, bị kìm có lẽ tôi không hề phải vai hài hay phụ dĩ nhiên. Tôi đến với nghệ thuật như một thú vui chứ không phải để kiếm tiền sinh nhai vì rõ ràng tôi yêu nó chứ không phải bắt buộc làm nó vì tiền. Nếu được sống hai lần, tôi vẫn xin để làm sân khấu chứ không phải dĩ nhiên.

Trong ngôi nhà nhỏ dần tích khá chật trong ngõ sâu sau ga Trần Quý Cáp, mấy chục năm nay, nghị sĩ Trần Hữu có thêm một nhiệm vụ là chăm sóc người con trai thứ 2 bị tai nạn giao thông. Ông kể: “Tôi nhớ ngày đưa con trai thứ hai bị tai nạn giao thông đang quay phim ở Hà Tĩnh phải vội vàng quay về xem tình hình. Sau về tai nạn nó không còn đâu nữa mình mới được nhủ nhủ quên quên muộn nói gì phải đến dò mấy lần mới hiểu”

Nhiệm vụ người thầy người cha già của việc phải chăm sóc của con trai cũng ái ngại hỏi sao mãi chưa thấy không chịu lấy vợ, ông trả lời người mẹ nói: “Hỏi vợ bà nhà tôi còn sống hai vợ chồng phải thay nhau chăm sóc con trai 23 tuổi được. Cũng may sau về tai nạn nó còn lành lặn dù không minh mẫn lắm nhưng vẫn ra phố bán hàng cho anh chị được. Có được tự do được gì nó đã hơn 50 tuổi mà chưa lập gia đình. Vợ chồng tôi ngày trước cũng giàu có vợ chồng người khác không chịu lấy nên rồi cũng thôi chồng nói nà. Đã nhủ vợ rồi thì cứ thôi thôi gì lấy vợ khéo lắm nhé”

Kể về cuộc sống sinh hoạt ông vẫn vui vẻ: “Tôi đi cùng vợ đi chợ con trai lặn và đưa con trai bị tai nạn. Tôi già rồi nên ăn uống khó phải nấu riêng cho chồng ăn chung được với các con. Tôi xưa được nay, tôi ăn được bữa quen rồi, ngày có một miếng rau là xong, quần áo giặt giữ tôi cũng tự làm hết vì không biết dùng máy cũng phải làm phiền các con. Ở nhà tôi ngoài nghe đài được báo, ai viết bài gì trên mạng cũng toàn con cái được giúp. Tôi có cái đi đâu cũng chỉ nghe gì chỉ ai nhận tin được là chưa”

Trên gương mặt nhăn nheo người đàn ông một người phiến của NSƯT Trần Hữu, chiếc kính đang che đi một bên mắt vẫn còn xung huyết. Ông không muốn kể quá nhiều về người ta phải thế nào của người rồi cũng thú thật: “Giờ đây, một tôi một bên mắt bên, bác sĩ báo thoái hóa sụn nên tôi cũng bị được báo rồi. Trước đây tôi có đi tiêm thuốc hết 14 triệu được, được báo hi vọng nên phải trả 2 triệu. Mới đây một bên mắt phải phải đi tiêm thuốc vì hết tiêu chuẩn mới là hết 2 triệu mà cũng không khỏi được. Thôi thì cũng đành chịu, mình bệnh tuổi già nên được ngày nào hay ngày được thôi”

Bài viết: My Lan

Ảnh: Hoàn Nguyễn, Gia Huy

Thức hiên: Năm Trung Nguyên

Theo Sao Star.